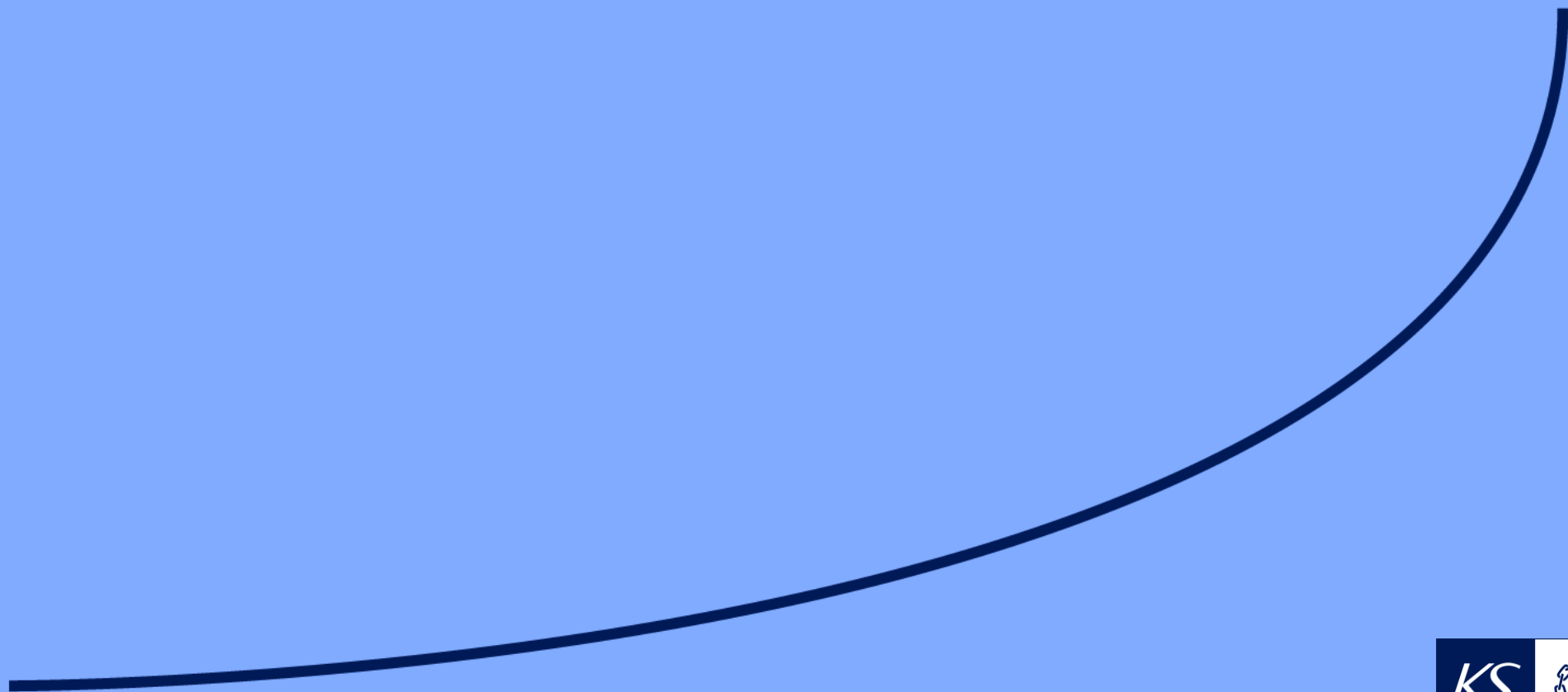


KS Folkevalgtprogram

27

23



Velkommen til KS Folkevalgtprogram

23

27



Foto: Per Kvalvik



Motivasjon

Trygghet

Samspill

Dagens temaer

Dag 1

1. Dette er kommunen
2. Hva innebærer det å være folkevalgt?
3. Samspillet de folkevalgte imellom

*Pauser underveis. Lunsj kl. 12.00. Slutt for i dag
kl. 15.30*

23 ~ 27

Dagens temaer

Dag 2

6. Samspillet med administrasjonen

5. Samspillet med lokalsamfunnet

Pauser underveis – lunsj kl 12.00 og slutt kl. 14.00



Først og fremst; Gratulerer med valget!
23 ~ 27

Foto: anm

Talerstolen



Presenter deg selv fra talerstolen

Dette er kommunen

1



Kommunesektorens samfunnsoppdrag



[Link til filmen](#)

Kommunens oppgaver og roller

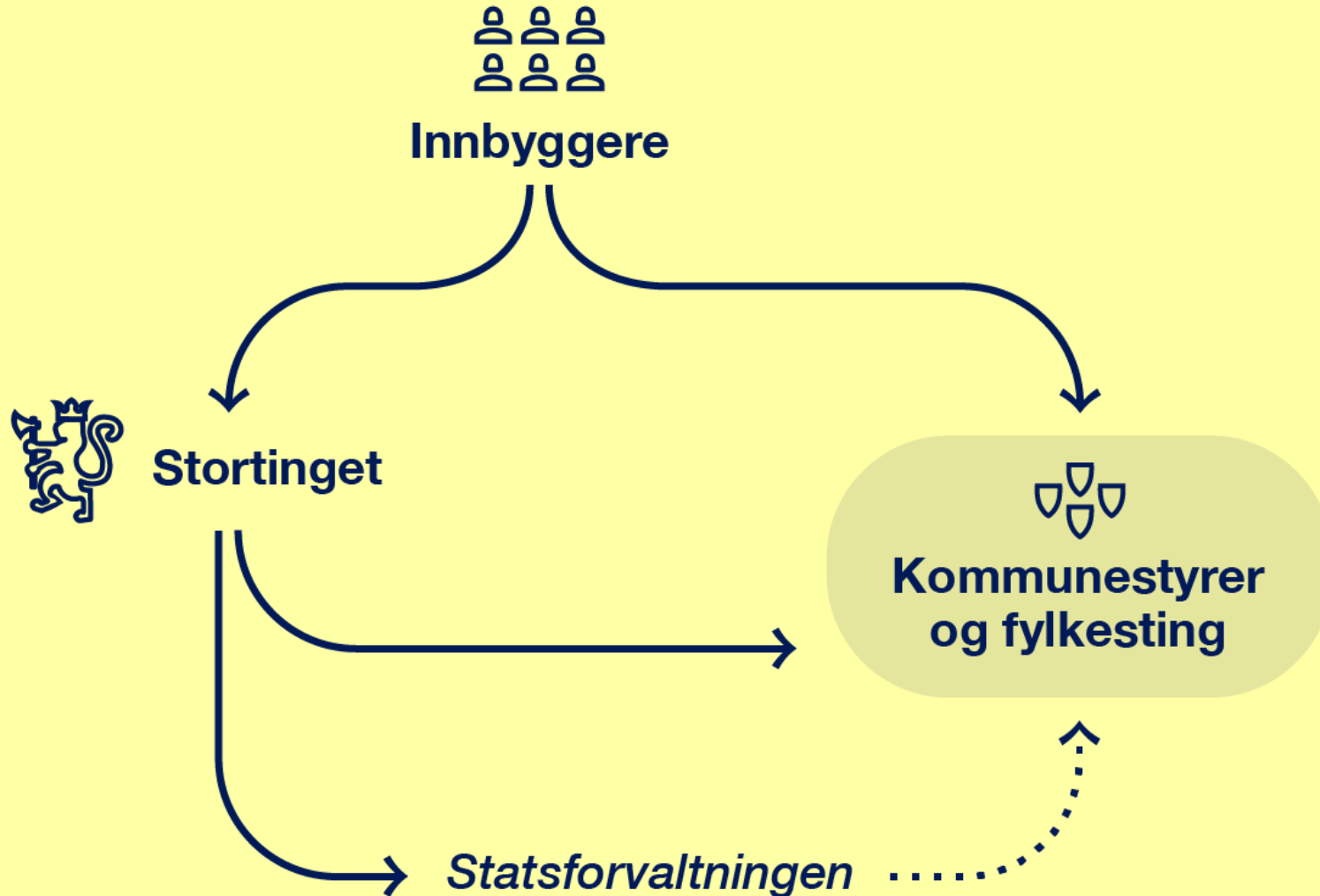
- Være en demokratisk aktør
- Yte offentlige tjenester
- Drive samfunnsutvikling
- Utøve myndighet

Arbeidsgiver for de ansatte

23 ~ 27



Slik styrer Stortinget kommunene og fylkeskommunene



Hva er egentlig kommunepolitikk?

- Ta stilling til kommunedirektørens forslag?
- Holde orden på administrasjonen?
- Gjennomføre nasjonale føringer?
- Drive sentralt bestemt partipolitikk?
- Gjøre det folket vil at jeg skal gjøre?
- Drive tjenesteyting?
- Utvikle lokalsamfunnet?
- Utøve lokalpolitisk skjønn?



Diskusjonsoppgave



Hva skal være politikk i vår kommune?

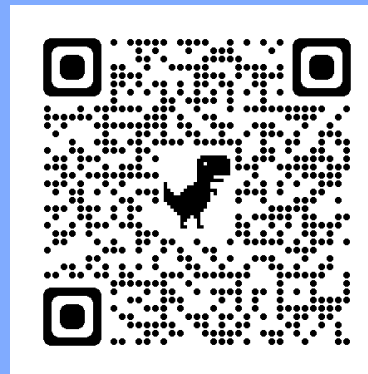
23



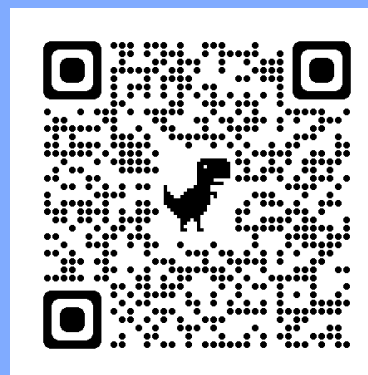
Pause

27

Hold deg oppdatert:



Meld deg på vårt
nyhetsbrev



Følg KS på
facebook



**Hva innebærer det å
være folkevalgt?**

2

De folkevalgtes roller



Ordførers rolle

- Kommunens fremste folkevalgte
- Ansvar for den politiske arenaen
 - Møteleder
 - Setter dagsorden for politisk arbeid
- Hovedkontakt til kommunedirektøren
- Kommunens ansikt utad, døråpner
- Kan få myndighet til å treffe vedtak i hastesaker og i ikke-prinsipielle saker
- Kan få myndighet til å opprette utvalg
- Har tale- og forslagsrett i alle folkevalgte organer unntatt kontrollutvalget
- I kontrollutvalget har ordfører kun møte- og talerett

23 ~ 27

Foto: Smøla kommune





Inhabilitet

- Det kan være fare for at du vil opptre partisk
- Det er av stor betydning at folk har tillit til at folkevalgte opptrer upartisk
- Beskytter den enkelte folkevalgte mot utilbørlig press utenfra
- Ikke noe bekvemmelighetsflagg

Habil eller inhabil: hvilke regler gjelder?

Forvaltningsloven

- Automatisk inhabil
 - Part i saken
 - Nært slektskap/familie
 - Verge/fullmektig
 - Leder, styremedlem, bedriftsforsamling
- Andre særegne forhold
 - Fordel, tap, ulempe for en selv eller nære/kjære

Kommuneloven

- Som ansatt forberedt eller truffet vedtak i en sak
 - Inhabil i behandling av saker og klager
 - Habil i behandling av årsbudsjett, økonomiplan, kommuneplan, regional planstrategi mv.
- Habil ved valg, fastsette godtgjøring ol.
- Fritak av personlige grunner



Kunstgress

Peder Ås sitter i Lillevik kommunestyre. Han har en sønn på 11 år som spiller aktivt fotball i kommunens eneste fotballklubb.

Kommunestyret har til behandling et forslag om å bygge ny kunstgressbane til fotballklubben.

Naboene påklager vedtaket og hevder Ås er inhabil.

Er Peder Ås inhabil?

Hvordan håndtere habilitet?

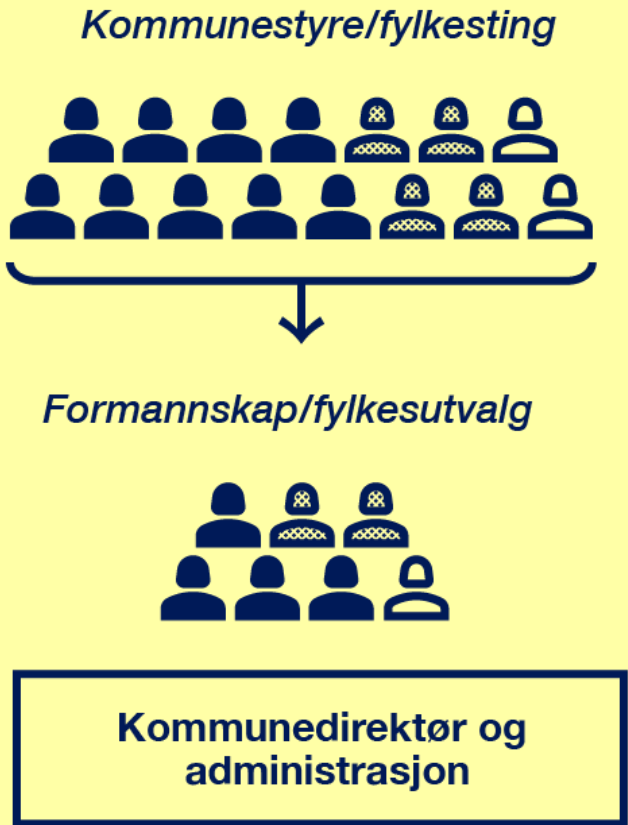
- Medlemmet har selv plikt til å vurdere sin egen habilitet
- Organet selv som avgjør, den som skal vurderes kan forklare seg, men ikke delta i debatten eller avgjørelsen
- Avgjørelse kan være gjenstand for lovlighetskontroll
- Hva gjør dere i gruppens behandling av den samme saken?



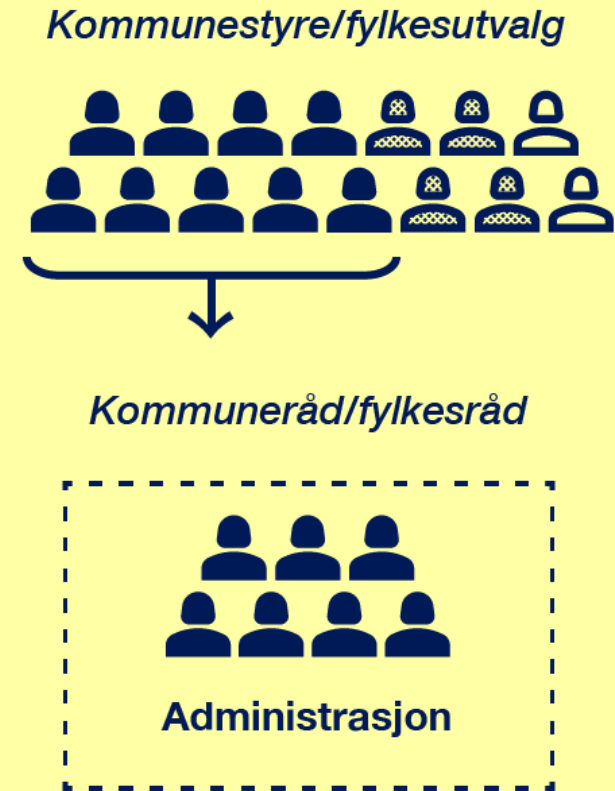
Foto: Mostphotos

To styringsmodeller

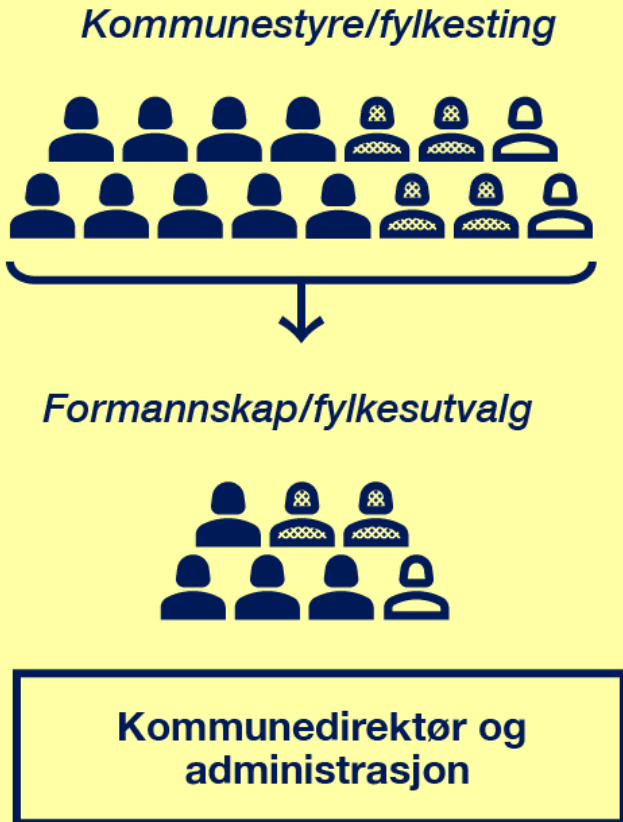
Formannskapsmodellen



Parlamentarisme



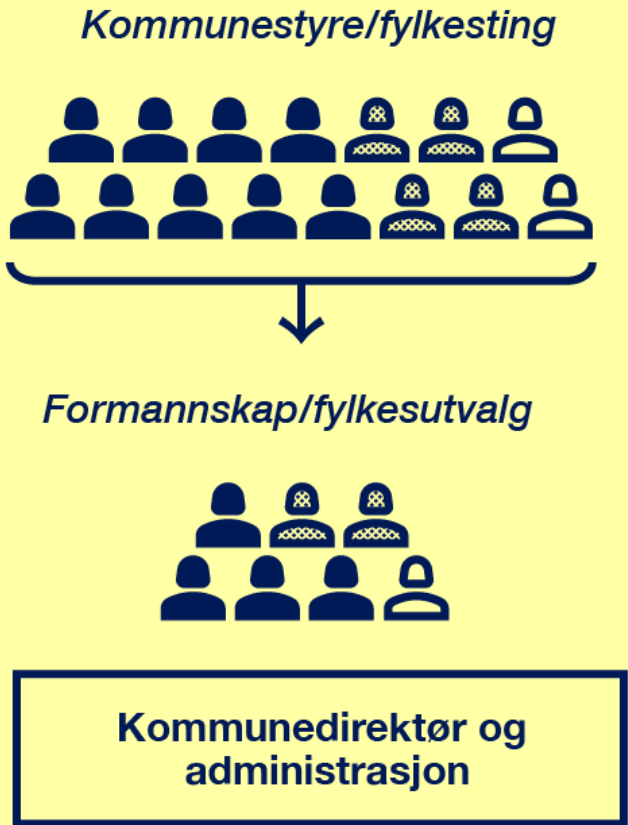
Formannskapsmodellen



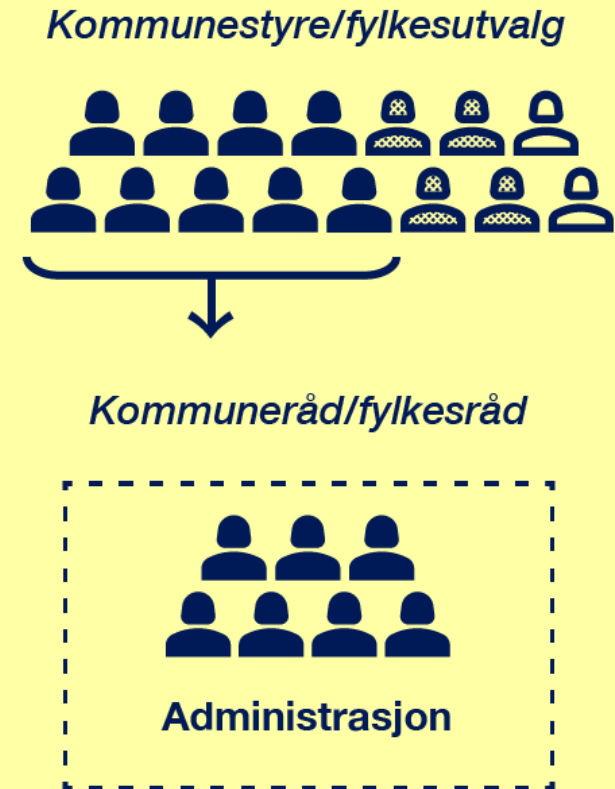
- **Ideal: Kompromiss og enighet**
- **Formannskapet speiler kommunestyrets sammensetning**
- **Kommunedirektøren er ansvarlig for å utrede saker**

To styringsmodeller

Formannskapsmodellen



Parlamentarisme



Hvordan ta folkevalgt lederskap?

Ny som folkevalgt og ny i kommunestyret



[Link til filmen](#)

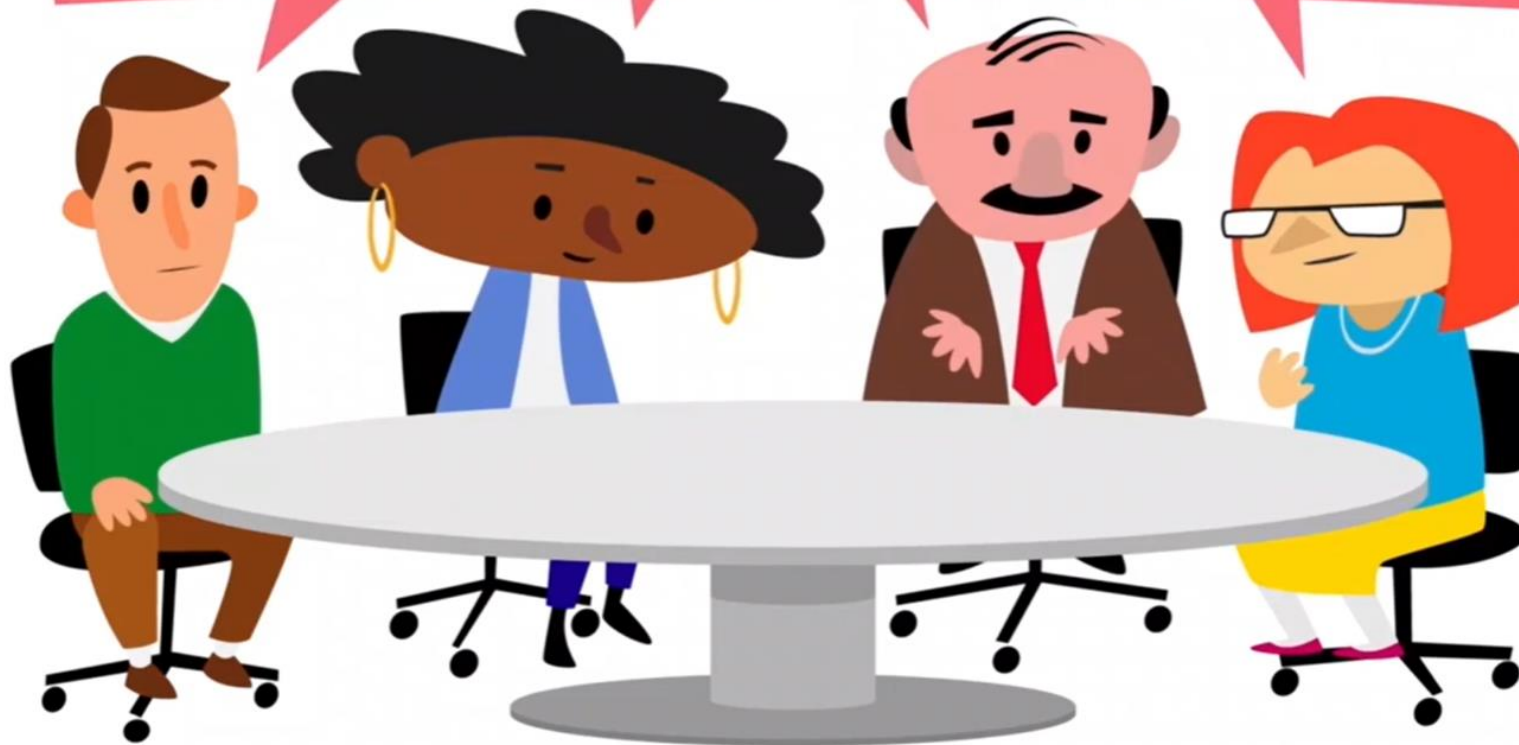


Diskusjonsoppgave

Hvilke politiske saker mener du er de viktigste de neste fire årene?

1. Bruk 3 minutter for deg selv og tenk gjennom spørsmålet
2. Ta en rask runde rundt bordet og hør hva hver og en av dere har tenkt
3. Drøft dette i gruppen i 15 min

PLANLEGGING



Kommunen er planmyndighet.



Kommuneplanen – et godt politisk styringsverktøy

- Overordnet og strategisk
- Veivalg og satsinger for kommunen
- Bør vedtas tidlig i perioden slik at vedtatt politikk kan realiseres
- Gir føringer for administrasjonen og andre planer
- Kobling til økonomiplanen

Smøla – øy i et hav av muligheter

- Ta vare på Smøla
- Gode hverdagsliv
- Blå og grønn vekst

23 ~ 27



KOMMUNEPLAN Samfunnsdel 2020-2032

Smøla kommune

Vedtatt av kommunestyret 10.12.20. sak 78/20



Smøla vil;

- ta vare på naturressurser og kulturlandskap ved å kombinere bruk og vern.
- **fortsatt være vertskommune for produksjon og bruk av alternativ energi.**
- ha mindre utslipp og forsøpling fra innbyggere og næringsliv.
- **ta vare på miljøet og bidra til redusert klimagassutslipp**
- gi barn og unge et godt utgangspunkt for å mestre hverdagen
- **ha aktive innbyggere som klarer seg best mulig gjennom livet**
- ha levende bygder som gir bolyst og et godt nærmiljø
- **være en trygg og sikker kommune.**

• Derfor skal vi;

23 ~ 27



Vår samfunnsdel

Er kommunestyret enig i hovedmålene og strategiene?

Hvordan skal dere jobbe for å nå de?

Hvordan få en sak på dagsorden?

- Rette en forespørsel til lederen i møtet
 - Spørsmål
 - Interpellasjon
 - Muntlig spørretime
- Fremme alternative forslag til vedtak
- Kreve å få en sak på saklista, ekstra kommunestyremøte
- Verbalforslag til budsjettet
- Kommunestyret/utvalgene som politiske verksteder

23 ~ 27

Foto: Siv Dolmen





Folkevalgt på sosiale medier

- Vi er folkevalgte hele døgnet – hva innebærer det?
- Hvordan omtaler du andre?
- Hvordan håndterer vi usakligheter mot andre folkevalgte?

Tips og råd for håndtering av hets på nett og sosiale medier

MEG SELV

- Opprette separate politiker-profiler
- Være rollemodeller i kommunikasjon
- Ta avstand fra uakseptable ytringer mot andre folkevalgte
- Melde fra om hets og trusler
- Følge forpliktelser i Valgløftet 2023

KOMMUNEN/ FYLKESKOMMUNEN

- Kontaktperson i kommunen
- Rutiner for håndtering og oppfølging
- Bedriftshelsetjeneste for folkevalgte
- Ta kollektiv avstand fra hatefulle ytringer og trusler
- Vedta «Valgløftet 2023»
- Åpenhet i politiske prosesser
- Dialogmøte mellom lokalaviser/politi og folkevalgte

PARTIENE

- Kontaktperson i partiet
- Ressursgruppe rundt politikere
- Rutiner for håndtering og oppfølging
- Bistå lokalpolitikere i kommunikasjon
- Forankre vanskelige saker i partiets organer
- Kurs om debattkultur



Case – Folkevalgte på institusjonsbesøk

Under valgkampen i Sandvik ble kommunens demenstilbud et mye diskutert tema. En politiker ønsket å reise ut til Sandviktunet demensbolig, for å tilegne seg mer kunnskap og forståelse for tjenestens utfordringer og behov.

Vel fremme fikk hun beskjed fra virksomhetslederen at han ikke hadde myndighet til å gi tillatelse til besøk, og fikk derfor ikke slippe inn.

- Jeg som politiker må kunne gå hvor jeg vil, snakke med hvem jeg vil, uten at kommunedirektøren skal ha en finger med i spillet. Dette handler om ytringsfrihet!, skriver hun opprørt på sin facebook-side.

Case – Folkevalgte på institusjonsbesøk, del 2



Kommunedirektøren på sin side viser til reviderte retningslinjer der det står at politikerbesøk skal avklares med kommunalsjef eller kommunedirektøren. Dette regelverket gjelder også for folkevalgte i kommunen.

Hvordan ville dere ha håndtert denne saken?

Kan folkevalgte besøke institusjoner og andre tjenestetilbud uten tillatelse?

23



27

Lunsj

12.00-12.45



Samspillet de folkevalgte imellom

3

Politisk kultur kan være så mangt



Foto: UK Parliament/Mark Duffy
[Lenke til filmen](#)



Foto: Peter Mydske/Stortinget



Hva skaper trivsel og motivasjon?

- Folkevalgte trives best dersom:
 - debatten er god
 - det er klare politiske skillelinjer
 - rollen som folkevalgt er klar
 - det er et godt samarbeidsklima
 - det er lett å sette dagsorden
 - vervet ikke er alt for tidkrevende
 - ... og de får utnyttet handlingsrommet

Hva kan påvirke kulturen i kommunestyret?

- Politisk klima
- Rolleklarhet
- Informasjon
- Ordfører/møtelederens rolle
- Saksbehandlingsregler i folkevalgte organer
- Politisk organisering
- Fysiske rammer

23 ~ 27

Foto: Siv Dolmen

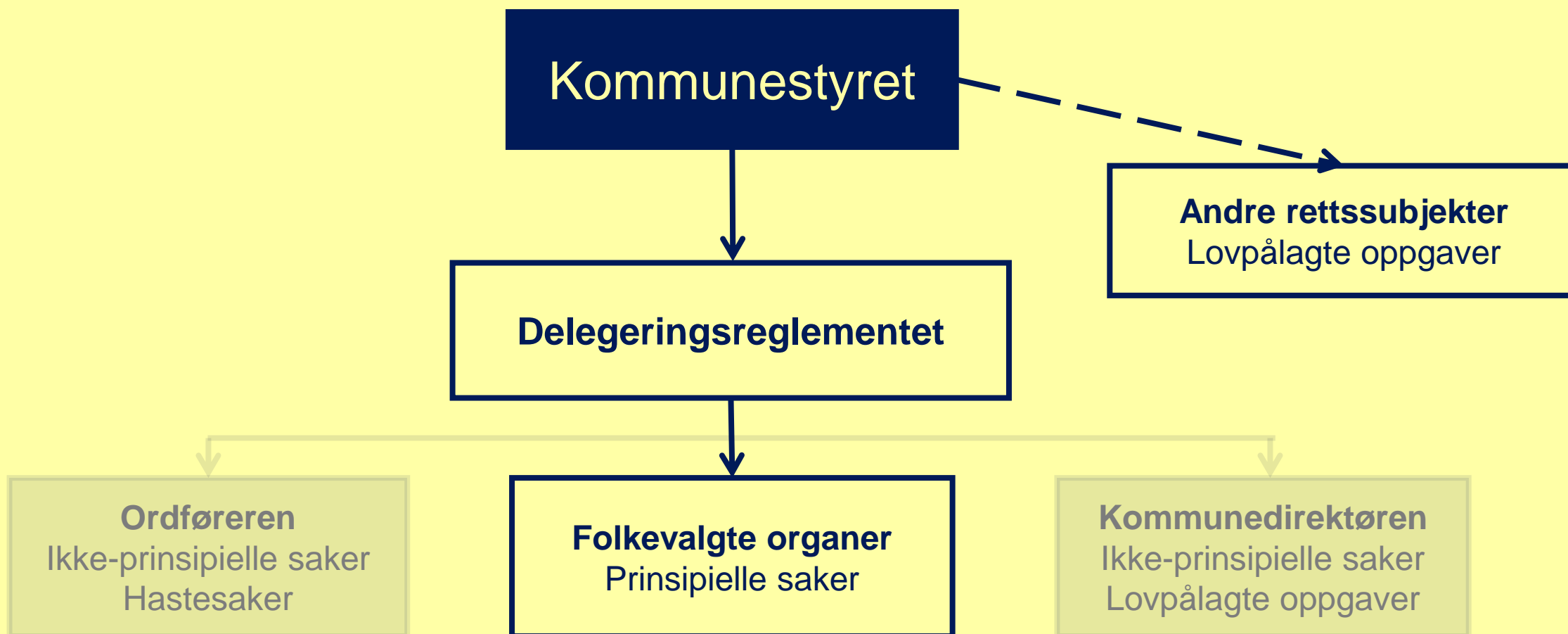




Men klarer vi å leve opp til idealet?

- «Posisjon» og «opposisjon»?
- Gruppemøter – avgjøres mye på bakrommet?
- Streaming – snakker til et publikum?
- Kommuneloven – setter begrensninger på samhandling?

Delegering gir tydelige oppgaver og ansvar



Gruppemøter



Hvordan vil vi ha det i vårt kommunestyre, og hva er vårt bidrag?

Dere skal forberede et innlegg på max 2 ½ minutt som skal holdes på talerstolen



Diskusjonsoppgave

Administrasjonen diskuterer:

Hva kan vi gjøre for å legge til rette for en god kultur i folkevalgte organ?

Samspillet med administrasjonen

4

Ett lag med felles oppdrag – ulike roller

Folkevalgte må spille på lag med administrasjonen for å løse kommunens samfunnsoppdrag.

Et godt samspill krever gjensidig respekt og aksept for hverandres roller. Tillit er helt sentralt.

Spill hverandre gode!

Kommunestyrets oppgaver og ansvar



Kommunestyret er det øverste organet i kommunen

Kommunestyret treffer vedtak på vegne av kommunen

Kommunestyret kan delegerere myndighet til å treffe vedtak til andre folkevalgte organer, ordføreren eller kommunedirektøren

Tiltak for god samhandling

- Godt politisk klima
- Omforent rolleforståelse
- Evalueringer av delegerings- og innstillingsreglement
- Gode rutiner for rapportering
- Når skal folkevalgte involveres?
- Tydelige vedtak
- Åpne samtaler mellom de folkevalgte og administrasjonen
- Samme informasjon til alle folkevalgte til samme tid

23 ~ 27

Foto: Siv Dolmen



Kommunedirektørens oppgaver og ansvar



Lede den samlede administrasjonen

Utrede saker som skal behandles i folkevalgte organer

Iverksette vedtak

Internkontroll og rapportering

Kommunedirektørens lederrolle

Kommunedirektøren har et drifts- og samordningsansvar for

- tjenesteutvikling
 - organisasjonsutvikling
 - samfunnsutvikling
 - økonomistyring
- } Etter mål som kommunestyret setter

Ledelse handler også om å designe større prosesser og legge til rette for mestring, motivasjon og utvikling av kompetanse.



Sykehjemsplass

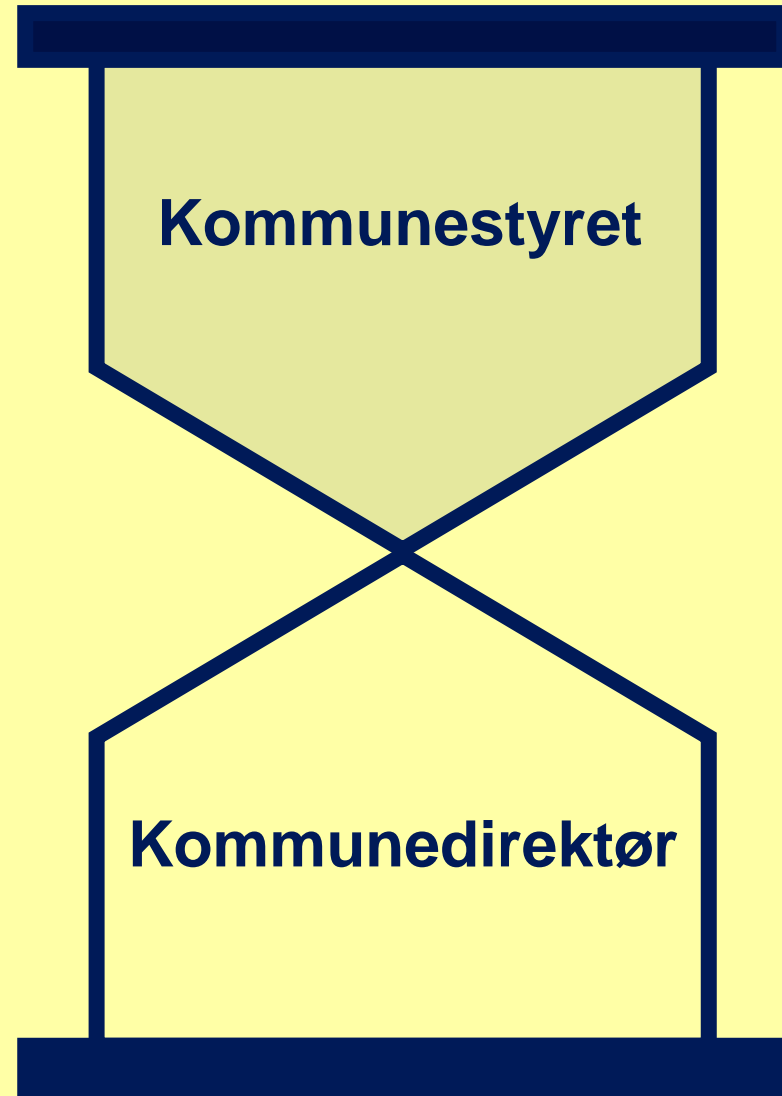
I lokalavisa kan vi lese om 90 år gamle Sverre som har fått avslag på sjukehjemsplass i kommunen, selv om både han og hans nærmeste familie mener han ikke kan ta vare på seg selv.

Etter et fall i hjemmet, for andre gang på kort tid, rant begeret over for barna hans og de delte et bilde av sin skadede far på Facebook. Siden har det haglet inn med reaksjoner mot kommunen.

Også de folkevalgte i kommunen har kritisert beslutningen og ber nå kommunedirektøren rette opp saken. Kommunedirektøren påpeker at de har fulgt de vedtatte tildelingskriteriene for sykehjemsplass, men har samtidig forståelse for Sverre og familiens situasjon.

Hvordan skal folkevalgte forholde seg hvis de er uenige i administrasjonens vedtak?

Noen ganger er skillet tydelig



På andre områder kan skillet være mer utydelig

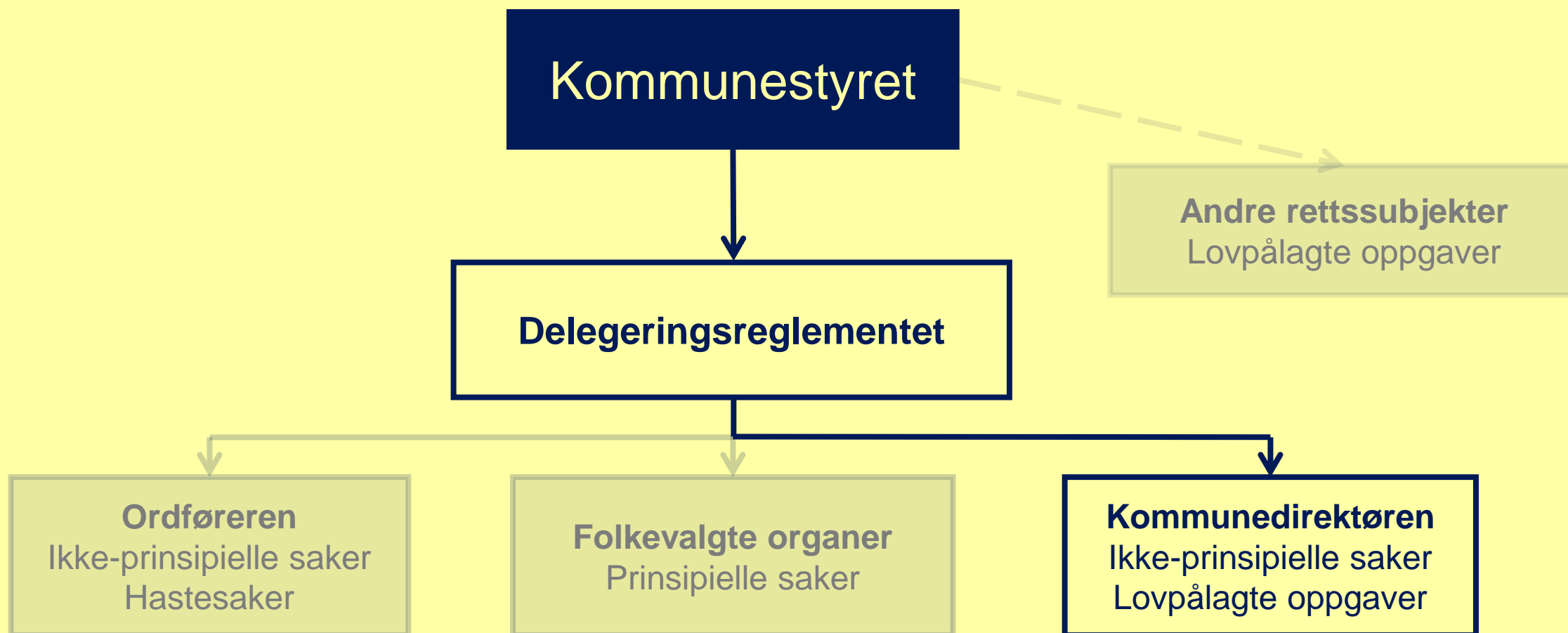
Kommunestyret



Kommunedirektør

23 ~ 27

Delegering gir tydelige oppgaver og ansvar



Forventningsavklaring



Folkevalgte

Hvilke forventninger har vi til administrasjonen for å få til et godt samarbeid?

Bli enig om tre punkter som kan løftes i plenum

Administrasjonen

Hvilke forventninger har vi til de folkevalgte for å få til et godt samarbeid?

Bli enig om tre punkter som kan løftes i plenum

Samtale mellom ordfører og kommunedirektør

Arbeitsgiverrollen

Kommunestyret som kollegium
har det øverste
arbeidsgiveransvaret for alle
ansatte i kommunen

Hva innebærer kommunestyrets arbeidsgiverrolle?



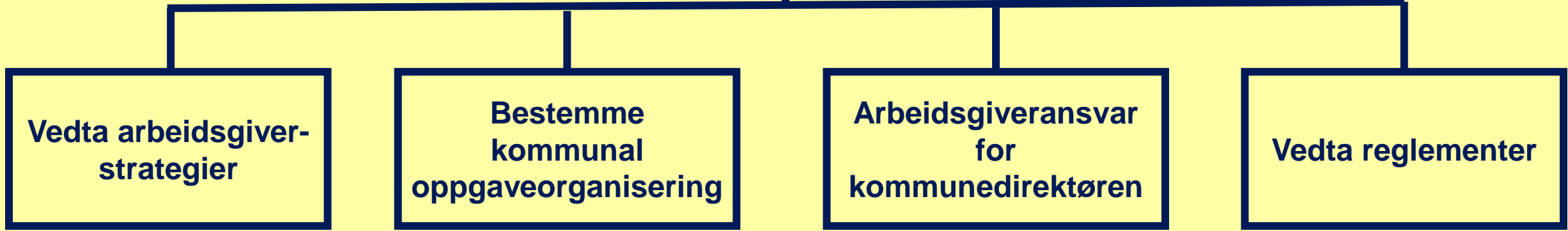
[Lenke til filmen](#)



Etter å ha sett filmen:

Hvilke tanker gjør du deg om
kommunestyrets
arbeidsgiverrolle?

Hva innebærer kommunestyrets arbeidsgiverrolle?



KS anbefaler:

KS vil anbefale at det delegeres i størst mulig utstrekning til kommunedirektøren å bestemme antall stillinger og type stillinger innenfor det enkelte arbeidsområde så lenge dette ligger innenfor budsjett.



Partssammensatt utvalg

- Obligatorisk
- Representanter for arbeidsgiver og arbeidstakere
- Kommunens arbeidsgiverpolitikk
- Løpende personalansvaret ligger etter loven til kommundirektøren

Kommunedirektøren har det løpende arbeidsgiveransvaret



Ansette,
suspensjon,
oppsigelse
og avskjed



Innvilge /avslå
permisjons-
søknader



Lede den
samlede
administrasjonen



Oppfølging av
sykefravær



Fastsette lønn



Arbeidsgiveransvaret for kommunedirektøren

- Kommunestyret er arbeidsgiver for kommunedirektøren
- Ordfører et særlig ansvar, men må sikre bred forankring i kommunestyret
- Oppfølging av arbeidsgiveransvaret er viktig for å bygge tillit, få til et godt samspill og forebygge konflikter

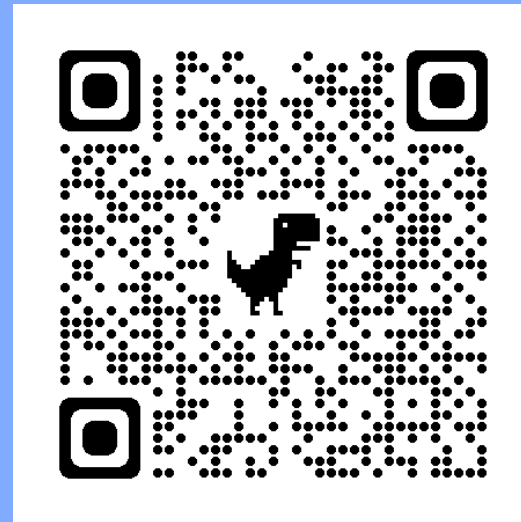
23

Pause

27

Vil du lære mer?

Sjekk ut det digitale kurset
«Ny i kommunestyret»



Gratis og ingen registrering nødvendig



Etikk



Hva er rett og galt?

- Etikk er læren om moral
- Hvordan **bør** en handle
- Sentrale begrepspar:
 - Rett og galt
 - Tillatelig og utillatelig
 - God og dårlig
- For oss i kommunal sektor;
 - Hvordan bør vi handle/opptre for å opprettholde tilliten

23 ~ 27

Foto: Shutterstock





Rødt eller grønt lys?

Del 1

En stor bedrift i kommunen feirer jubileum og inviterer samarbeidspartnere/kontakter til festmiddag bekostet av bedriften. Bedriften inviterer også kommunens formannskap med ledsagere til middagen. Ordfører, varaordfører og flere andre takker ja til invitasjonen.

Er det greit eller ikke greit?



Rødt eller grønt lys?

Del 2

Den samme jubilerende bedriften har også virksomhet i Oslo. Bedriften inviterer flere næringslivsledere i kommunen samt ordfører og varaordfører med på Oslo-tur med en times orientering om denne virksomheten og deretter landskamp i fotball på Ullevål stadion med middag i VIP-lokaler. Ordfører og varaordfører takker ja til invitasjonen, men betaler reisen selv.

Er det greit eller ikke greit?



Rødt eller grønt lys?

Del 3

Uka etter Oslo-turen får ordføreren en henvendelse om at den samme bedriften ønsker å sette opp et nytt bygg på en tomt som delvis er dyrkbar mark, noe som krever dispensasjon fra kommuneplanen, samt tillatelse til omdisponering etter jordloven. Ordføreren svarer at hun vil få i stand et møte mellom bedriften, administrasjonen og hun selv for å se på mulighetene.

Er det greit eller ikke greit?

Samspillet med lokalsamfunnet

5

Utfordringer for kommunal sektor



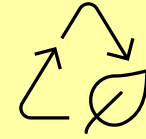
Mangel på kompetanse og arbeidskraft



Trangere økonomi krever tøffere prioriteringer



Demokratiet under press



Kort tid på å kutte klimautslipp og sikre naturmangfold



Økt helse- og omsorgsbehov



Digitaliseringsarbeidet er for lite samordnet



Flere står utenfor arbeids- og samfunnslivet



Økende risiko for kriser og uønskede hendelser

Dere er ikke alene om å skape et godt lokalsamfunn. Men dere har et særlig ansvar som folkevalgte.

23 ~ 27

Foto: Shutterstock



Hvorfor + hvem + når = hvordan



Hvorfor involvere lokalsamfunnet?

- Informasjon
 - for bedre beslutninger
- Forankring og tillit
 - ved å lytte, ta hensyn til, beslutte
- Læring
 - ut fra ønsker og behov, og for å foreta prioriteringer

Hvem skal involveres?

- Svaret vil ofte variere fra sak til sak
- Noen vedtak berører enkeltgrupper spesielt sterkt
- Oppsøk innbyggerne der de er
- Deltakelsen må skje på innbyggernes premisser
- Unngå «ekkokamre»

23 ~ 27

Foto: Terje Lien





Når skal involveringen skje?

- Tidspunkt er avhengig av formål
- Hvor grundig trenger saken å være utredet før innbyggerne skal mene noe om den?
- Muligheten for å påvirke er større tidlig i en beslutningsprosess

Hvordan involvere?

- Informer om politiske saker
- Be om innspill
- Bruk medvirkningsrådene aktivt
- Være pådriver for innbyggermedvirkning i kommunen

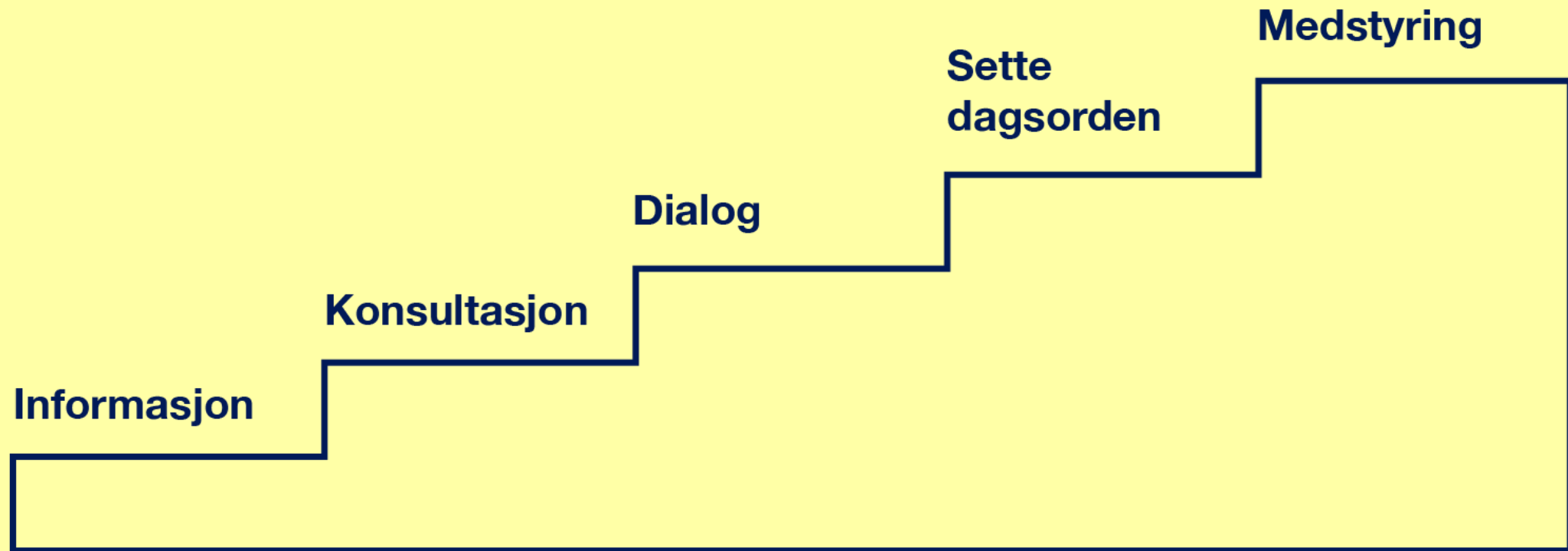
23 ~ 27

Foto: KS



Kommunestyresal 337

Deltakelsestrappa



Gode råd er godt å ha!

- Utnytt kunnskapen og kompetansen i rådene:
 - Eldrerådet
 - Rådet for personer med funksjonsnedsettelse
 - Ungdomsråd
- Spill rådene gode!





Dilemmaer

- De som roper høyst og de som aldri sier noen ting
- Er noen stemmer «viktigere» enn andre?
- Deltakelse i enkeltsaker uten helhetsperspektivet
- Ting tar tid – innbyggerne er utålmodige
- Innbyggerne mener, dere beslutter

Refleksjonsoppgave

Hva har vi lykket med i vår kommune og hva var det som gjorde at vi lykket?



23

27

Evaluering



23

27

Takk for oss

KS ønsker alle lykke
til!



Ny i kommunestyret

Digitalt kurs på KS Læring for deg som er folkevalgt. Gratis og ingen registrering.

- Hva skjer på kommunestyremøtet og hvordan kan du forberede deg?
- Hvordan blir livet som folkevalgt, rolleforståelse, habilitet og hva som må gjøres mellom politiske møter
- Kommune, fylke og stat – hvem gjør hva og hvilken betydning har styringsmodellen for det politiske arbeidet?
- Politikk og administrasjon, delegering og politisk organisering
- Arbeid med planer. Kort om plansystemet og kommuneplan – og hva er innbyggermedvirkning.
- Kommuneøkonomi. Her får du oversikt over budsjettprosess og begreper du bør kjenne til.

